

AAN DE RAND

Uitgave van het
HET WERK DER DAKLOZEN v.z.w.
BLINDESTRAAT 6-8 – ANTWERPEN
Gesticht in 1939

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT 2023 | JANUARI - FEBRUARI - MAART

Nr. 197

www.hetwerkdereklozen.be
deelwerking van CAW Antwerpen

bpost

PB-PP|B- 714
BELGIE(N)-BELGIQUE

WELDRA OPENING

WELDRA OPENING

Op het ogenblik dat wij dit schrijven, zijn wij in afwachting van de informele opening van het inloophuis in onze site aan de Blindestraat. Dit wil zeggen dat we ons eindelijk in de afwerkingsfase bevinden: een laatste likje verf, de eerste verhuizing van materialen, inplannen van het meubilair, op punt stellen van de technieken, ...

Een nieuw gegeven is dat ook de Steenhouwer aan de Provinciestraat open blijft. De vrijwilligersploeg knipt zich op. Een aantal medewerkers verhuist naar de Blindestraat en een aantal medewerkers blijft in de Provinciestraat. De hele operatie leidt dus naar twee inloophuizen in plaats van één. Hoe die twee entiteiten zich tot elkaar verhouden, leest u in de volgende editie

van Aan de Rand. Niet dat wij u deze informatie nu willen onthouden. Het is echter op dit ogenblik nog niet helemaal duidelijk voor welke conceptuele opdeling men uiteindelijk zal kiezen.

Omdat we jullie niet helemaal in de kou willen laten staan, vindt u in deze nieuwsbrief toch al een aantal foto's terug. Op de voorpagina ziet u onze nieuwe binnenkoer. Hieronder enkele afbeeldingen van o.m. de keuken, de voorgevel, het restaurant en het onthaal.

Tot slot: het is dankzij uw gulle steun dat wij dit alles realiseren! Bedankt daarvoor!

Bob Cools, Voorzitter Werk der Daklozen

WAAROM SLAPEN MENSEN LIEVER OP STRAAT DAN IN DE NACHTOPVANG?

Waarom maken sommige straatbewoners geen gebruik van de nachtopvang? Het is een vraag die beleid en hulpverleners al lang bezighoudt. Een recent onderzoek peilde bij de straatbewoners zelf. Niek Everts en Anton Van Dijk schreven er voor sociaal.net volgend artikel over.

Falen als samenleving

5 november 2021. Vlaanderen ontwaakt met het schrijnende nieuws dat die nacht in de ondergrondse fietsenstalling aan het Centraal Station in Antwerpen twee mannen overleden. Mike en Wesley kenden elkaar niet, maar waren allebei dakloos.

Het overlijden van Mike en Wesley bracht heel wat deining, verdriet en onmacht teweeg. Niet alleen bij familie en vrienden, maar ook bij veel hulpverleners. De vaststelling dat mensen sterven op straat, deed ons op een pijnlijke manier beseffen dat we als samenleving soms falen.

‘Waarom raken de plaatsen in de nachtopvang niet allemaal ingevuld?’

Dat besef bracht heel wat gesprekken op gang, tussen hulpverleners onderling maar ook met de verantwoordelijken bij de stad. Wat kan er beter in de zorg voor straatbewoners? Een vraag waar voorlopig geen eenduidig antwoord op gevonden werd: Hoe komt het dat zoveel mensen de nacht op straat doorbrengen? Anders gezegd: Waarom raken de plaatsen in de nachtopvang niet allemaal ingevuld?

Unieke inkijk

Om zicht te krijgen op hoe straatbewoners hiernaar kijken, deed studente Amber Van Wijngaarden (Thomas More Hogeschool Antwerpen) als eindstage een veldonderzoek. Drie maanden lang zocht ze contact met straatbewoners. Centrale vraag: Waarom maak je geen gebruik van de nachtopvang? Wat zijn struikelblokken? De meeste geciteerde drempels kunnen we onderverdelen in vijf categorieën: praktische bezwaren, regels, sancties en privacy.

Praktische bezwaren

“Eerst mijn hond en dan de rest. Ik zit zelfs liever zonder dope dan dat ik mijn hond geen eten geef”, zei een man. Heel wat straatbewoners hebben een huisdier. Huisdieren zijn belangrijk: ze tonen affectie, vormen gezelschap en bieden warmte. Alleen kunnen dakloze mensen met een hond nergens terecht. In elke nachtopvang is er een verbod op huisdieren. Gevolg? Mensen kiezen ervoor om geen gebruik te maken van het opvangaanbod.

‘Ik zit liever zonder dope dan dat ik mijn hond geen eten geef.’

Een ander veel aangehaald praktisch argument is de onbestaande of te beperkte ruimte om persoonlijke spullen veilig op te bergen. Nagenoeg iedereen die hierover begon, was al eens bestolen geweest in de nachtopvang. Heel wat straatbewoners suggereerden dat gratis grote lockers, ergens in de stad, voor hen heel wat zou oplossen.

Nog een drempel van de nachtopvang zijn de vaste openings- en vertrekuren. Nogal wat mensen ervaren dit als bemoederend, zelfs vernederend. Sommigen tonen begrip, maar vinden de tijdssloten te beperkt. Vooral het feit dat men 's ochtends telkens opnieuw de straat op moet, lijkt het grootste pijnpunt. “Waarom kunnen we daar niet gewoon blijven, het staat toch leeg?”

Voor 40 procent is de prijs van een nachtverblijf wel eens een hindernis. Die kost blijkt niet altijd haalbaar, ook al gaat het om enkele euro's. Maar de kostprijs was zeker niet de grootste drempel.

Regeldrift

Formele vereisten, regels en procedures zijn andere belangrijke drempels voor straatbewoners. Er zijn mensen die hierop botsen, maar er geen principiële bezwaren tegen hebben. Enkele mensen waren zelfs positief over sommige administratieve verplichtingen.

Maar voor een andere groep straatbewoners gaat het lijnrecht in tegen hun streven om te gaan en staan waar en wanneer ze willen. Ze zijn categoriek in hun afwijzing van de nachtopvang: “Moest ik willen, zou ik elke nacht in de opvang kunnen slapen. Maar dat wil ik dus niet. Waarom denk je? Je wordt er behandeld als een kind. Daarbij weten ze zelf niet waarom ze zoveel regels hebben. Nee, laat mij gewoon met rust, ik zal mijn plan wel trekken.”

‘Je wordt er behandeld als een kind.’

Veel straatbewoners vallen ook over voorwaarden gekoppeld aan de nachtopvang. Zo wordt van mensen die er vaak gebruik van maken verwacht dat ze stappen ondernemen om hun statuut in orde te brengen. Daardoor haken mensen af, klinkt het. Sommigen spraken over bemoeizorg.

Enkele bevraagden hebben geen geldige verblijfs- of identiteitsdocumenten. Zij kunnen daardoor enkel terecht in de bijkomende winteropvang. Buiten de wintermaanden is er voor hen geen alternatief. Dat stuit op veel onbegrip.

Sancties

De Antwerpse nachtopvangcentra hanteren sancties om problemen te beheersen, bijvoorbeeld voor mensen wiens gedrag het groepsgebeuren doorkruist. Bij wie er ervaring mee had, deed het sanctiebeleid de gemoederen fel oplaaien.

‘Het sanctiebeleid doet de gemoederen fel oplaaien.’

Sommigen noemen de regels of sancties inconsequent en willekeurig. Zo zou je op bepaalde plekken niet mogen drinken, maar wordt dit soms wel oogluikend toegestaan. Anderen hadden het over hoe sancties lijken af te hangen van het gemoed van medewerkers. Ook zijn er mensen die meer mogen dan anderen.

Sancties komen er vaak op neer dat mensen de toegang tot de nachtopvang voor één of meer nachten ontzegd wordt. Onbegrijpelijk, vinden vier straatbewoners: “Het personeel toont geen medelijden, terwijl zij niet weten wat het is om geen warm bed te hebben.” Bovendien worden mensen dan vaak agressief en gaan ze buiten staan roepen. Zo maken sancties het probleem soms groter voor iedereen.”

Gebrek aan privacy

Het gebrek aan privacy is het meest aangehaalde bezwaar. “Je bent geen seconde alleen, er is altijd lawaai en je moet constant opletten dat ze niet stelen. Ik word er knettergek van.”

‘Veel straatbewoners hebben in de nachtopvang ook een gevoel van onveiligheid.’

Ook de slaapzalen waar men met zes tot tien personen op één kamer ligt, zijn een doorn in het oog van velen. Naast het feit dat je er nooit alleen bent, zorgt het voor ergernissen zoals te druk, te veel lawaai, irritatie over het gedrag van anderen en een gebrek aan hygiëne.

Veel straatbewoners hebben in de nachtopvang ook een gevoel van onveiligheid. Ze verwijzen niet alleen naar diefstallen, maar ook naar conflicten die vanop de straat worden meegenomen naar de nachtopvang. Een jonge vrouw vertelde dat ze constant op haar hoede is, uit angst om deel uit te maken van een groep met een meerderheid van mannen.

We vermoeden dat de nood aan privacy veel van het gedrag verklaart van sommige straatbewoners: altijd alleen zijn, zoveel mogelijk onzichtbaar blijven, geen gebruik maken van opvangfaciliteiten en slapen op een plek in de openbare ruimte die je angstvallig geheimhoudt. Bij hen wint meer privacy en vrijheid het altijd van een bed.

Dit soort vermijdingsdrang is, in tegenstelling tot wat vaak gedacht wordt, volgens de Schotse onderzoekster Lynne McMordie veelal rationeel gedrag. Het is een doordacht antwoord op een leven in extreme stress. Naarmate opvangaccommodatie van slechte kwaliteit is, grootschalig en collectief, zou volgens McMordie deze vermijdingsdrang sterker spelen.

En nu?

Op basis van de suggesties van straatbewoners formuleerden we aanbevelingen die de drempels voor de nachtopvang moeten verlagen. Denk bijvoorbeeld aan uitgebreide openingsuren, een nachtverblijf waar mensen met hun huisdier terecht kunnen, specifieke aandacht voor de noden van vrouwelijke straatbewoners en individuele slaapplekken als alternatief voor slaapzalen.

Met die voorstellen en het onderzoeksrapport in de hand trokken we naar de nachtopvangcentra en het kabinet van Tom Meeuws (Vooruit), de bevoegde Antwerpse schep en van Sociale Zaken. Het waren vruchtbare gesprekken. Onder meer het idee voor grotere lockers op openbare plaatsen, zoals in Gent, wordt bekeken. Ook over een later vertrek in De Biekorf komt er overleg.

Er zijn ook plannen voor een nieuw gebouw voor nachtopvang. De thema's huisdieren en kleinere kamers liggen op tafel, evenals veilige kamers voor vrouwen.

DAKLOOSHEID, OOK BUITEN DE GROOTSTEDEN

Dakloosheid is al lang geen exclusief probleem meer van grootsteden. Van Roeselare tot Sint-Truiden zet het lokale besturen onder zware druk. 'Elke dag ben ik bang dat we gezinnen met kinderen moeten weigeren.'

Onlangs klopten op één voormiddag vier daklozen aan bij onze sociale dienst. Vier. Ik zit al 19 jaar in de politiek, ik ben vier jaar burgemeester, maar wat we de laatste tijd meemaken, is ongezien. Hier lig ik wakker van.' CD&V-burgemeester Mien Van Olmen is ongerust. Herentals telt sinds kort meer dan 80 dak- en thuislozen. Een zware last voor een stadje van nog geen 30.000 inwoners. 'Het woonaanbod zit helemaal vol. Onze laatste strohalm zijn hotels. Maar zelfs dan kunnen we niet iedereen onderdak bieden.' Ook 20 kilometer verder in de Antwerpse Kempen heerst ongerustheid. Sinds een halfjaar voeren de Turnhoutse stadsdiensten een voortdurende strijd opdat mensen niet op straat hoeven te slapen. 'Maar onze opvanginfrastructuur zit vol', zegt schepen van Sociale Zaken Kelly Verheyen (Vooruit). Ook in Turnhout schakelt het bestuur hotels in.

In Sint-Truiden, 41.000 inwoners, slaakt schepen van Sociale Zaken Pascal Monette (Open VLD) een zucht. 'We zijn geen centrumstad als Genk of Hasselt, maar we krijgen wel te kampen met dezelfde problemen. We halen mensen van de straat, maar dat doen we op eigen kosten.' Voorlopig lukt dat. Nipt.

In heel Vlaanderen lijkt het fenomeen van dak- en thuisloosheid zich in stijgende lijn te bewegen. In eerste instantie in Brussel, Antwerpen en Gent. Maar ook buiten de grootsteden verergert de problematiek. Op plekken als Damme, Sint-Niklaas en Rijkevorsel merken inwoners plots daklozen in het straatbeeld op. Dakloosheid is dus niet enkel een grootstedelijk probleem!

Blijven plakken

Ook andere clichés sneuvelen. Wie bij een dakloze aan een bebaarde man van middelbare leeftijd denkt die op zoek is naar eten in een vuilnisbak, moet zijn beeld dringend bijstellen. Uit de eerste tellingen bleek dat ruim een derde van de dak- en thuislozen vrouw is. Er zitten ook veel jongeren bij, ruim een vijfde is tussen de 18 en 25 jaar. Opvallend: net geen kwart van de getelde groep heeft een inkomen uit werk. Dat zijn dus mensen die overdag een job uitoefenen, maar 's avonds geen vast adres hebben om naartoe te gaan. Volgens de onderzoekers heeft een relatief groot aandeel van de dak- en thuisloze populatie een migratieachtergrond. Soms gaat het over mensen zonder verblijfsrecht, maar evengoed over erkende asielzoekers die hun opvangplek moeten verlaten en niet terechtkunnen op de oververhitte private woonmarkt. Ook de aanwezigheid van psychiatrische ziekenhuizen in de buurt speelt vaak een rol. 'Veel mensen blijven plakken wanneer ze het ziekenhuis mogen verlaten, ook al hebben ze geen adres.' Bij 20 tot 30 procent van de dak- en thuislozen zijn er vermoedens van psychische gezondheidsproblemen. Bij een even groot aandeel is er een vermoeden van verslaving. Met de wachtlijsten in de zorg, zeker die voor de geestelijke gezondheidszorg, moeten lokale OCMW's en CAW's (Centrum Algemeen Welzijnswerk, nvdr) zichzelf zien te beredderen.

Immoweb

Wat verklaart de groeiende druk op steden en gemeenten? De lokale besturen worden dus geconfronteerd met de gevolgen van een combinatie van crisissen: de

opvangcrisis voor asielzoekers, de Oekraïne-crisis, de zorgcrisis, de energiecrisis en de wooncrisis.

De private huurmarkt is steeds meer verzadigd. 'Zoek op Immoweb naar een woning in Kortrijk met een huurprijs tussen de 400 en 800 euro', zegt Philippe De Coene (Vooruit), de Kortrijkse schepen voor Sociale Zaken. 'Je zult het zien: het aanbod is zeer beperkt.' Professor Hermans: 'Een normale huurprijs maakt gemakkelijk 40 tot 50 procent uit van de laagste uitkeringen. Dat is een tikkende tijdbom.'

Wouter Torfs

Wie zijn toevlucht moet zoeken tot een sociale woning heeft engelengeduld nodig: er zijn 180.000 wachtenden voor u. Dat maakt het nog moeilijker voor dak- en thuislozen om een plekje te vinden.

De oplossing is nochtans eenvoudig: creëer huisvesting. 'Dat klinkt simplistisch, maar blijkbaar is het politieke draagvlak niet groot', zegt Hermans. 'Ondanks de beleidsintenties van de Vlaamse regering is er relatief weinig vooruitgang.'

Meermaals klinkt de klacht dat de Vlaamse regering de wooncrisis niet serieus neemt. Lokale besturen smeken om meer sociale woningen of een groter budget voor hun sociale diensten. 'Dit is een noodkreet aan de Vlaamse regering', zegt de Truiense schepen Monette. 'Er moet iets gebeuren.'

Om de kwestie hoger op de Vlaamse agenda te krijgen, kroop Wouter Torfs onlangs in zijn pen. De bekende ondernemer is tegenwoordig voorzitter van de CAW Groep. In een opiniestuk voor Knack riep hij samen met Bart Claes, algemeen directeur van de CAW Groep, op om dakloosheid in Vlaanderen tegen 2030 te beëindigen.

HOUSING FIRST

Op korte termijn verwachten de lokale besturen en CAW's weinig beterschap. Wel integendeel. Zij houden hun hart vast voor de nieuwe toewijzingsregels voor sociale woningen, die minister Diependaele vanaf oktober zal doorvoeren. Die zouden het probleem van dak- en thuisloosheid alleen maar vergroten, klinkt het. Door die technische hervorming krijgen mensen op de wachtlijst een groter gewicht in de toewijzing van een woning dan mensen met een acute woningnood.

Ondertussen managen lokale besturen zo goed en zo kwaad als het gaat. Crisiswoningen, doorgangswoningen, opvanginitiatieven: er zijn middelen, maar die zijn eindig. Met de hulp van de federale regering wordt ook werk gemaakt van 'Housing First'-projecten, die een kleine duizend mensen helpen.

Al bij al blijven het dus muizenstapjes. De vraag is hoelang de steden en gemeenten het nog uitzingen. 'Tegelijk zie ik op de privémarkt veel leegstaande woningen. Dat is toch extra schrijnend', zegt burgemeester Mien Van Olmen. 'Al die lege huizen, terwijl gezinnen met kinderen op straat belanden. Dan denk ik dat er iets aan onze maatschappij schort.'

Uit Knack van 25.01.2023

USAB, de Universitaire Stichting voor armoedebestrijding, organiseert een wandelzoektocht in de omgeving van de stadscampus. Deze loopt nog tot 19/5/2023.

De zoektocht start aan de Prinsstraat 13, het 'Hof Van Liere'. Doorheen de wandeling loop je langs plaatsen die gelinkt zijn aan armoede, vroeger of nu. Verschillende thema's komen aan bod, zoals onderwijs, huisvesting, vrije tijd, werk, inkomen, materiële hulpverlening, gezondheidszorg, ... Bedoeling is dat studenten (en buurtbewoners of andere geïnteresseerden) iets bijleren over armoede in de omgeving van hun studieplek of buurt. Zo willen we werken aan sensibilisering. De wandeling is ongeveer 5 km lang.

Er zijn leuke prijzen te winnen:

- een bon van 200 euro van Global Travels
- een smartphone t.w.v. 109 euro (zonder simkaart)
- een etentje (aperitief, lunch en drank) voor 2 personen in de Universiteitsclub

Op woensdagavond 24 mei 2023 om 19 uur in het "Agora Caffee" (Grote Kauwenberg 2, 2000 Antwerpen) worden de prijzen uitgereikt.

Meer info, het wedstrijdreglement, de route en de vragen zijn te vinden op: <https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/usab/nieuws/wandelzoektocht/>

© Daniel Reche via Pixabay

REAGEREN KAN

Hebt u vragen of bedenkingen? Wilt u gewoon uw mening of een gedachte kwijt?

U kan steeds reageren via **eboonet@skynet.be**.

Als u de voorkeur geeft aan pen en papier of de telefoon dan treft u ons op
Het Werk der Daklozen, Aan de Rand, t.a.v. Etienne Boonet,
Blindestraat 6, 2000 Antwerpen. 0475 26 05 70

Gestructureerde mededeling 623/3706/30039

Beste Sympathisanten, Beste vrienden

Misschien bent u één van onze schenkers. Dan is wat volgt niet onbelangrijk voor wie via de Koning Boudewijnstichting stort! Het rekeningnummer is hetzelfde gebleven (BE10-0000-0000-0404) maar de gestructureerde mededeling ziet er nu als volgt uit: **623/3706/30039**

Een correcte mededeling laat de Koning Boudewijnstichting toe om uw eventuele gift snel te identificeren en te koppelen aan ons project!

Alvast bedankt voor uw steun en uw blijvende sympathie!

Bob Cools, Voorzitter

U KAN ONS HELPEN door ons project 'renovatie van gebouwen WDD' financieel te steunen.
Wij danken u voor elke gift, hoe klein deze ook mag zijn!

VOOR GIFTEN ONDER 40 EURO EN/OF INDIEN U GEEN FISCAAL ATTEST WENST, kan u storten op rekening:

Bankrekening IBAN BE 23 4127 1725 8191

van HET WERK DER DAKLOZEN, BLINDESTRAAT 6, 2000 ANTWERPEN

* * * * *

GIFTEN VANAF 40 EURO KAN U (BINNEN EENZELFDE BUGERLIJK JAAR) AFTREKKEN VAN UW BELASTINGEN.

Hiervoor hebt u een fiscaal attest nodig. Dit attest kan u enkel bekomen als u stort op onze EIGEN PROJECTREKENING binnen de Koning Boudewijnstichting. De Stichting verleent de wettelijke fiscale vrijstelling aan schenkers die via onze eigen projectrekening giften doen. U kan storten op rekening:

Bankrekening BE10-0000-0000-0404

van KONING BOUDEWIJNSTICHTING, BREDERODESTRAAT 21, 1000 BRUSSEL

Mededeling: 623/3706/30039